

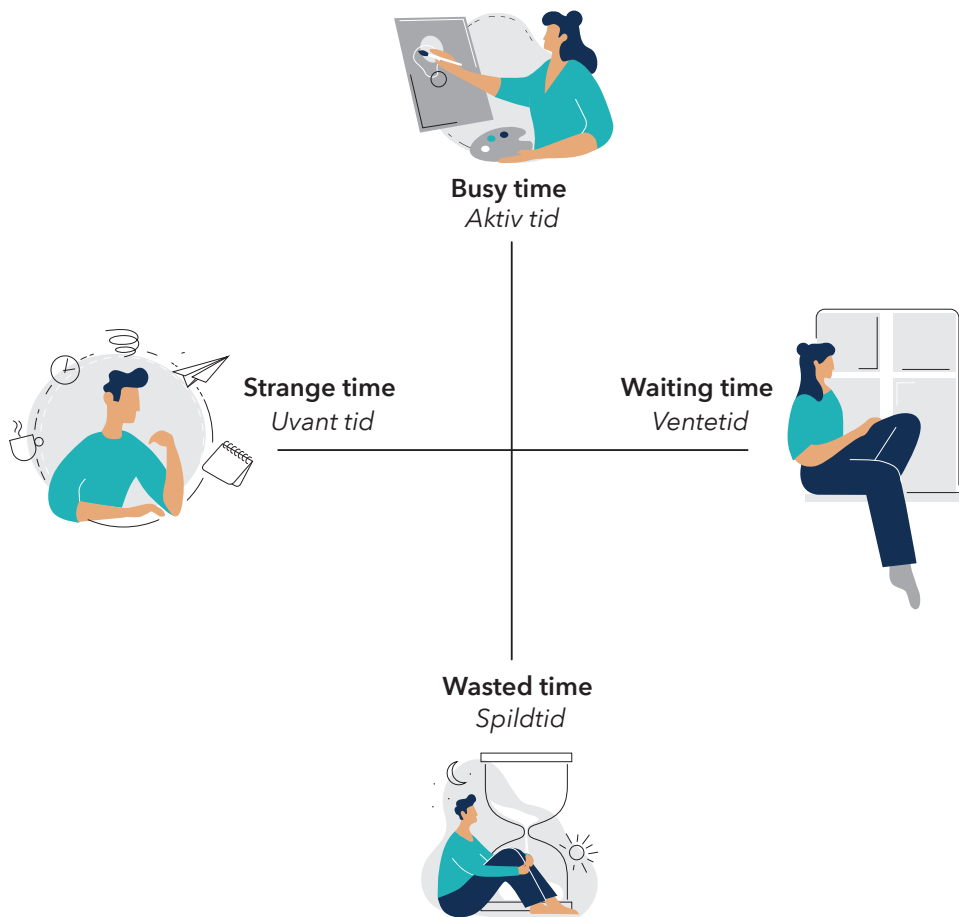
Store udfordringer med hverdagen under corona

Unge og ældre fik det svært med hverdagsrutinerne under den første nationale nedlukning, og særligt spildtid var en udfordring for allere-de sårbare unge, viser et nyt studie.

Da Danmark lukkede ned første gang den 11. marts 2020 for at forhindre spredningen af coronavirus, blev hverdagen forandret for stort set alle danskere. Et nyt studie fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd – finansieret af ROCKWOOL Fonden undersøger, hvilke konsekvenser nedlukningen havde for tre generationers hverdagsliv. Det finder frem til, at på tværs af generationer kan forandringen af

hverdagsrytmen beskrives på baggrund af fire forskellige tidsorienteringer: 'strange time' ('*uvant tid*'), 'waiting time' ('*ventetid*'), 'busy time' ('*aktiv tid*') og 'wasted time' ('*spildtid*'). Hver tidsorientering medførte forskellige former for, hvad man kan kalde tidsarbejde, dvs. forskellige handlingsstrategier anvendt til at håndtere det chok og den store omvæltning af hverdagslivet, som nedlukningen medførte. De fire forskellige tidsorienteringer er fremkommet gennem en systematisk kodning af deltagernes oplevelser af forandringen af hverdagslivet, herunder, om de oplevede, at tiden gik hurtigt eller langsomt, om de kedede sig eller fandt, at de kunne bruge nedlukningen til adspredelse og noget nyttigt.

Figur 1. Fire forskellige tidsorienteringer under den første nedlukning af Danmark.

Da statsminister Mette Frederiksen den 11. marts 2020 annoncerede den første nedlukning, medførte det en oplevelse af usikkerhed og utryghed – en stemning af panik bredte sig blandt både unge og deres familier. I de første par dage efter nedlukningen fortæller både de unge, deres forældre og deres bedsteforældre om, hvordan de havde et overdrevent medieforbrug, idet de søgte viden om, hvad der foregik, og hvor farlig den nye virus var. Men hvor de unge hurtigt fandt, at det overdrevne medieforbrug var ganske destruktivt for deres hverdag, og derfor skar ned for forbruget, blev deres forældre og især bedsteforældre ved med at følge med i livedækningerne fra især Italien.

For alle ødelagde nedlukningen dog hverdagsrytmen, og ung som gammel skulle til at forholde sig til en ny hverdag (ny normal). Da den kendte hverdagsrytme forsvandt, betød det, at danskerne skulle gentænke, hvordan de organiserede og brugte deres tid. Her identificerer undersøgelsen fire former for tidsorientering, som de unge og deres familier orienterede sig mod i forhold til at 'genfinde' en ny rytme i hverdagen. De kaldte tilsvarende på fire forskellige former for tidsarbejde ('time work', se Flaherty, 2003), dvs. handlinger, som fremmer eller undertrykker bestemte måder at opleve en tidsforandring af hverdagslivet på.

De fire former for tidsorientering under coronanedlukningen

Strange time (*want tid*) er den første tidsorientering. Alle tre generationer oplever, at nedlukningen sætter spørgsmålstegn ved den trivielle velkendte organisering af hverdagslivet. Den rytme, man kender, forsvinder, og derfor skal man tillære sig en ny. I arbejdet med at genskabe en ny rytme (en ny normalitet) oplever de unge og deres familier, at de ikke længere kan trække på de kendte tidsmarkører som arbejde, studie, fritidsliv og forbrug. Når der ikke længere er ydre rammer, der organiserer hverdagen (fx forsvinder muligheden for at mødes i det offentlige rum), er der stor risiko for, at weekend bliver til hverdag og omvendt. I takt med at hverdagslivet kolliderer, opleves der meningstab, og følelsen af ensomhed melder sig.

Waiting time (*ventetid*) er den anden tidsorientering, der indfanger, at man har accepteret at stå i en ventepo-

sition. Her er omdrejningspunktet for ens tidsarbejde, at man venter på genåbning af samfundet – på at kunne genoptage det sociale liv, man kender. Men mens man venter hjemme, ændrer betydningen af hjemmet sig. Det går fra at være et sted, der er forbundet med glæde og med at mødes med venner og familie, til at blive en byrde – nærmest et åbent fængsel, som en af deltagerne beskriver det. Tiden opleves som værende i stilstand, hvor tiden skal 'udstås', som var man i fængsel, og hvor tidsarbejdet for unge som gamle består i at lære at leve med tanken om, at der ikke er progression, og at man må acceptere uvisheden og kedsomheden. Det handler om at lære at leve med en situation, der er ude af ens kontrol, og hvor man blot kan vente på bedre tider.

Busy time (*aktiv tid*) er den tredje tidsorientering. Her udfører de unge og deres familier et tidsarbejde, som bevidst er rettet mod at skabe en struktur, der imiterer hverdagen fra før nedlukningen. Det gøres ved at engagere sig i eller skabe forskellige aktiviteter, som man kan være optaget af. Herved opnås – på tværs af generationerne – en fornemmelse af at være i kontrol igen. De unge (og deres familier) skaber forandring i hverdagen ved at gøre 'noget' aktivt med tiden, hvilket kan være alt lige fra at lave puslespil eller starte på en ny hobby til større gør det selv-projekter – og således kan være mere eller mindre meningsfyldt.

Wasted time (*spildtid*): Den sidste tidsorientering er karakteriseret ved tab af kontrol over, hvordan hverdagslivet organiseres. Nat bliver til dag, og ideen om progression og forandring forsvinder til fordel for at fortabe sig i nuet. Det er et her og nu-liv, der ofte bliver understøttet af forskellige former for tidsfordriv (eksempelvis gaming). Det er primært de unge, dog kun få af dem, som bliver fanget i at anvende denne strategi under hele nedlukningen. Det er en form for tidsarbejde, som kan udføres mere eller mindre bevidst. Hvis den er langvarig, skyldes det ofte, at disse unge allerede befinder sig i en sårbar livssituation før nedlukningen (fx er droppet ud af en uddannelse).

De fire former for tidsorienteringer, som de unge og deres familier anvender til at håndtere et forandret hverdagsliv, kan anvendes sekventielt. Dvs. både de unge, deres forældre og deres bedsteforældre kan opleve, at de i perioder (fx inden for den samme dag) kan være rettet

mod at spille tiden, mens de på andre tidspunkter af dagen oplever at udføre handlinger, som gør, at de føler, de befinder sig i aktiv tid. Men analysen peger på, at trivslen under nedlukningen er større blandt de unge, som formåede at få flere tidsorienteringer til at spille sammen, end blandt dem, som primært forfulgte en enkelt. Her synes især *'spildtid'* at være forbundet med mistrivsel under nedlukningen.

Studiet konkluderer, at selvom unge danskere og deres nære familie reagerede forskelligt på coronanedlukningen, er der alligevel en række fællestræk i den måde hvorpå både unge, forældre og bedsteforældre har gennemlevet og oplevet nedlukningen fra den 11. marts 2020 frem til den første genåbning af landet i juni 2020. Samtidig ser det dog ud til, at der kan være særlige udfordringer i familier, hvor medlemmerne oplever og anvender forskellige former for tidsorienteringer, som

ikke nødvendigvis er kompatible. Udfordringerne kan fx opstå, hvis en familie oplever at udføre to forskellige former for tidsarbejde, der står i kontrast med hinanden. Fx hvis ét familiemedlem, typisk den unge, bevidst er orienteret mod at spille tiden, mens resten af familien er orienteret mod at være konstant aktiv, kan det give spændinger. Det skyldes, at de to former for tidsorienteringer står i kontrast til hinanden grundet den generelle normative forventning om progression, dvs. at man ikke må bruge tiden forkert, men hele tiden skal udvikle sig i den rigtige retning.

Familier som har samme tidsorientering, fx er enige om, at dette er en uvant tid, som betyder, at man må vente på at mødes igen, kan opleve færre konflikter, men samtidig opleve et tab af familiefølelsen. I disse familier øges risikoen for ensomhed og mistrivsel blandt alle familiemedlemmer.

Om undersøgelsen, metode og data

Undersøgelsen er baseret på projektet Open-Ended Transition: A qualitative longitudinal study of continuity and change for young people in uncertain, som er et kvalitativt forløbsstudie, der er finansieret af Danmarks Frie Forskningsfond (DFF: 7015- 00085) og VIVE. I foråret 2020 gennemførte vi 50 interviews med unge, som nu var 24 år, og som tidligere er blevet interviewet tre gange (i hhv. 2013, 2015 og 2018). Derudover blev der i 2020 under nedlukningen foretaget interviews med 28 forældre og 12 bedsteforældre til disse 50 unge. Denne dataindsamling blev finansieret af Louis-Hansen Fonden. Forældrene og bedsteforældrene deltog kun, hvis de unge gav tilsagn. De unge er samlet på baggrund af en større kvantitativ undersøgelse og er udvalgt, så der både er unge med dansk og etnisk minoritetsbaggrund. Ved deres 24. år er ca. halvdelen af de unge i gang med eller har lige

afsluttet en mellemlang eller lang videregående uddannelse, lidt under halvdelen har afsluttet en uddannelse som faglært eller arbejder som ufaglært, og en lille gruppe står helt uden for uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet. Omkring halvdelen af de unge beretter om alvorlig mistrivsel (ensomhed, angst, depression) i alderen 17-22 år, og ca. en tiendedel beretter om diagnoser som spiseforstyrrelser, ADHD, og bipolar lidelse. Til denne undersøgelse om forandringen af hverdagsliv under coronanedlukningen, har vi anvendt en induktiv analysestrategi. Dvs. vi har udført en systematisk kodning af de unges og deres familiers oplevelse af forandringer af deres hverdag, herunder, hvordan deres oplevelser af tid ændrede sig. Det ledte os til at fokusere på det tidsarbejde ('time work') jf. Flaherty (2003), de tre generationer udfører for at skabe en ny rytme i hverdagen.

Undersøgelsens publiceringer

Jeanette Østergaard, Sofie Henze-Pedersen og Rachel Thomson (2021).

What can I do? How a global crisis demands improvisation of the everyday temporal orientations.

ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed, Study paper nr. 170.

Nyt fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed. (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i enheden.

Nyhedsbrevet er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Du kan se andre udgivelser fra forskningsenheden på: www.rockwoolfonden.dk/forside/forskning